

Det fælles tredje

Michael Tomasello (amerikansk psykolog, 1950-). Han understreger, at det lille barns evne til at have fælles opmærksomhed med en voksen på fx en bamse, er en vigtig forudsætning for, at barnet kan tilegne sig ordet "bamse" (Tomasello, 2009, s.69ff).

Evnen til at have fælles opmærksomhed er medfødt og kommer til udtryk, når barnet er omkring 9 måneder (Tomasello, 2006, s.459). Evnen er nonverbal (prelinguistic er Tomasellos betegnelse, Tomasello, 2009, s.70), da den viser sig gennem blikretning og pegen. I begyndelsen er det den voksnes opgave at følge barnets blikretning eller pegen, men efterhånden er barnet også i stand til at følge den voksnes opmærksomhedsretning. Sammen skaber de dermed en kommunikativ treenighed (Tomasello, 2006, s.459). Med fokus på barnets sprogtiltagelse er det vigtigt, at den voksne understøtter barnets nonverbale kommunikation ved at sætte ord på det fælles opmærksomhedsfokus ved fx at sige: "Prøv at se bamsen". Det er i den fælles opmærksomhed på bamsen og samtalen om den, at barnet får mulighed for at høre ordets udtryk eller lyd ("bamse") koblet til ordets indhold (den konkrete bamse) og dermed forstå, hvad ordet betyder, og hvad en bamse er. Ud over at det er vigtigt, at pædagogen sætter ord på det fælles opmærksomhedsfokus, er det også vigtigt for det lille barns tilegnelse af det nye ord, at det får lejlighed til at udforske bamsen med sine sanser ved at røre ved den og lege med den (Austring og Sørensen 2006, s.87).

Selvom barnets evne til at have fælles opmærksomhed med en anden person er en førsproglig evne, er den alligevel en afgørende milepæl i barnets sproglige udvikling og dermed i hele dets læringsmæssige udvikling. Det er således dokumenteret, at størrelsen af barnets ordforråd og hastigheden i dets ordforrådstilegnelse er afhængig af antallet af situationer med fælles opmærksomhed, som barnet indgår i i sin dagligdag (Tomasello 2006, s.460). Fælles opmærksomhed i en nær relation med en voksen er derfor afgørende for det lille barns sprogudvikling, men er også vigtigt senere hen i dets liv.

Som vi har set, peger såvel Vygotsky og Tomasello på socialt samspil og indbyrdes interaktion som udgangspunkt for tilegnelse af sprog, og de lægger begge vægt på den voksnes store rolle og ansvar i den forbindelse. De voksne skal fungere som sproglige rollemodeller og medvirke til, at børn møder et stort og varieret sprogligt input, som børnene kan bruge som grundlag for deres eget sproglige output. Ifølge Tomasello har børn behov for at høre de mønstre, som sproget rummer, for senere selv at kunne anvende dem. Barnet imiterer først mønstrene som faste skabeloner, hvorefter de varierer dem (Tomasello, 2009, s.70).

